

PĚSTĚNÍ BRAMBORŮ ZE SEMENE

Brambory doma sázíme běžně ze sadby, ať již koupené nebo vlastní. Vedle toho je ale také možné získat bramborové hlízy ze semen. Jak při tom můžeme postupovat, se lze dočíst v Biu číslo 5/2013. O tom, že pěstování brambor ze semen bylo známé v praxi již dost dávno, svědčí mimo jiné článek *Pěstění bramborů ze semene z časopisu Naše zahrádka*. Byl otištěn v čísle 3, z března roku 1925 a pochází z pera Rudolfa Křečka. Přinášíme jej pro zajímavost i pro inspiraci současným mičurincům, a to v původním znění:

Pěstím brambory ze semene a dociluji ještě téhož roku slušné úrody. Máje za to, že způsob tento je celkem málo znám, chci o něm zde stručně pojednat.

Na podzim vidíme na bramborové nati bobulky, z nichž dobře vyzrálé otrháme a necháme je po nějakou dobu měknouti. Když změknou, rozmačkáme je ve vodě, hustým sítkem seménka zachytíme, na papíře za oknem usušíme a pak v suchu uschováme. V polovici března vyséváme semeno – řídce – do pařístě, nebo, kdo pařístě nemá, do truhlíčku. Když rostlinky dosáhnou čtvrtého lístku, přesadíme je do většího truhlíku nebo do poloteplého pařístě, kde prvou dobu je chráníme před přílišným sluncem a plným přístupem volného vzduchu, na který je pomalu zvykáme. V květnu, když pominulo nebezpečí mrazu, vysazují se sazeničky do volné půdy, nejlépe po dešti, kdy se rychle ujmají. Při dalším pěstění vyžadují pak téže péče jako brambory ze sadby sázené. Nať u těchto bramborů-semenáčů vyrostle stejně vysoko jako u jiných bramborů, jest však do příchodu mrazů zelená a nepodléhá chorobám ani hnilobě.

Čtenář bude se nyní tázati, jak je to s úrodou. Nuže: Pod jednotlivým trsem bývá 70 až i 100 bramborů, větších než slepičí vej-

ce. Těchto bramborů použijeme druhým rokem k sadbě a sklídíme pak hojnost velkých, zdravých bramborů. Kdyby někdo z čtenářů »N. Z.« chtěl učiniti pokus, zašlu mu semeno ze dvou velice úrodných druhů: Silesia a Laurus, když zašle na mou adresu (Kladruby nad Oslavou, p. Mohelno, Mor.) 1 Kč 50 h na úhradu porta. Prosím dotyčné pokusníky, aby o výsledcích svých podali zprávy do »Naší zahrádky«.

Výsledky, pokud můžeme věřit informacím z článku starého devadesát let, byly tedy velmi pěkné. Uvedený počet hlíz pod trsem se zdá být až těžko uvěřitelný. Při běžném pěstování ze sadby v dnešní době je počet obvykle menší (viz foto). Otázkou je, zda na to měly vliv použité uváděné odrůdy Laurus a Silesia, které bychom dnes na polích našli už těžko, nebo podmínky tehdejšího pěstování, umění pisatele článku či jiné okolnosti. (pd)

FOTO – archiv Gengelu

Nové internetové stránky Gengel.cz

V květnu byly spuštěny nové internetové stránky gengel.cz, které přinášejí nabídku uchovávaných starých, krajových, rodinných a dalších cenných odrůd kulturních plodin v občanské genové sbírce obecně prospěšné společnosti Gengel.

Úvodní stránka vítá návštěvníka obrázkem zrajících klasů starobylé odrůdy ječmene gengelu s heslem Uchováujeme staré a krajové odrůdy pro budoucí generace. Vůči původním stránkám je ihned nápadný menší počet bodů menu i modernější grafika.

Odrůdy jsou představeny přehledně a v jednotné úpravě. Zůstalo zachováno osvědčené rozdělení do plodinových skupin na polní plodiny, zahradní druhy, byliny apod., každá skupina se dá snadno rozkliknout z velkoplošných tlačítek s příslušným názvem skupiny a návodným obrázkem typického zástupce, např. pro zahradní druhy jsou to plody rajčete, pro obiloviny klas pšenice apod. U každé odrůdy je vedle jejího názvu a kódu uvedeno také, zda jde o odrůdu patrimoniální, tedy kulturně-historicky cennou, a též, je-li množena semenem nebo vegetativně. Následuje kratší či delší popis jejího vzhledu, vlastností i způsobu použití a je uvedeno, který uchovatel

nebo kteří uchovatelé odrůdu nabízejí a u koho ji mohou zájemci získat. Přibyl místo na fotografii odrůdy, která ji mnohdy přibližuje více než dlouhý textový popis.

Rejstřík českých i latinských jmen druhů umožňuje snadno nalézt danou plodinu. Velkým pokrokem je snadné zobrazení nabídky každého uchovatele, jenž v Seznamu starých plodin Gengelu nabízí své odrůdy. Jedním kliknutím myši se ukáže jeho kompletní nabídka, není tedy nutno složité listovat papírovým textem nebo vyhledávat v souboru, jako tomu bylo v minulosti. Uchovatel je představen popisem místa hospodaření, podmínek zasílání i kontaktem na něho.

Hlavní poděkování za vytvoření stránek patří Jakubu Brožovi a dalším dobrovolníkům, kteří se na přípravě podíleli, za cenné připomínky k vzhledu i fungování stránek děkujeme také Ivě Lačňákové a její rodině, Martinu Malcovi a Radomilu Hradilovi. (pd)

Uchováujeme staré a krajové odrůdy rostlin pro budoucí generace.
Připojte se k nám

Staré odrůdy slouží zahrádkářům, studentům, výzkumu i konzervaci genetických zdrojů

Odrůdy shromážděné v Gengelu poskytujeme průběžně zájemcům z řad veřejnosti. Lidé je vysejí a vypěstují na svých zahrádkách, mohou se nimi seznámit v každodenním styku na vlastních záhoncích a využívat je v kuchyni. Současně se daří v mnoha případech je i znovu nasemenářit, tedy získat vlastní osivo. Koloběh kulturní odrůdy od semene k semeni se tím uzavírá a přirozeně se tak uchovává biodiverzita a bohatství, které je v původních odrůdách skryto.

Gengelovské odrůdy slouží stále více také neziskovým organizacím, školám, výzkumným institucím a dalším subjektům. V roce 2015 jsme zaslali například Spolku přátel Zoologické a botanické zahrady města Plzně IRIS pestrý soubor se zástupci obilovin, olejnin, zelenin, přadných rostlin a dalších plodin, včetně původních západočeských odrůd (např. salátu Plzeňského kamenáče). Tyto odrůdy poslouží pro ukázkové pěstování na historickém statku Lůfnerka v areálu Zoologické a botanické zahrady města Plzně. Na záhoncích se s těmito starými plodinami vedle současných odrůd budou moci seznámit návštěvníci zahrady.

Do České zemědělské univerzity v Praze (ČZU) zase začátkem března putoval rozsáhlý soubor rodinných, krajových a dalších makových odrůd pro studijní a výzkumné účely. Tato vysoká škola bude mimo jiné srovnávat naše původní makové odrůdy se současným komerčním sortimentem máku a v diplomových pracích studentů mohou být zaznamenány další podrobnosti o jejich znacích a vlastnostech. Vedle Výzkumného ústavu olejnin v Opavě je tak pražská zemědělská univerzita již druhým vědeckým pracovištěm, které původní odrůdy máku shromážděné ve sbírce Gengelu zkoumá, a věříme, že výzkum opět přinese cenné a zajímavé informace.

Krajové odrůdy nahého ječmene jsme poskytli na Hanou, do Zemědělského vý-

zkumného ústavu Kroměříž, s. r. o., a to za účelem jejich zařazení do Kolekce genetických zdrojů ječmene jarního, vedené v rámci Národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin a agrobiodiverzity. Mezi jinými původními odrůdami zde byl také engel, krajová odrůda pěstovaná odpradána na východní Moravě i na Slovensku.

Do Otnice na jižní Moravě jsme Základní organizaci Českého zahrádkářského svazu Otnice z Gengelu odeslali vícero odrůd fazolí, a to jak fazolu obecného, tak odrůdy fazolu šarlatového a jednu odrůdu fazolu měsíčního. Po předchozí domluvě jsme zde vybrali odrůdy vzhledově zajímavé, s kresbou a pěkným barevným laděním semen. Vedle známých Vojákových fazolí to byly třeba sorty Zlatý déšť, Eržibab, Strakatá z Násedlovic, Chropyňské šváby a další. K osivům jsme zde přidali též

Mezi odrůdami poskytnutými ČZU v Praze je i populární Ruský obří mák s velkými makovicemi.

Nahé gengelské ječmeny rostou letos i v Kroměříži, kde jsou shromážděny genetické zdroje ječmene jarního.

informační materiály a tiskoviny. V rámci základní organizace zahrádkářů se odrůdy rozdělí mezi členy, a ti se tak budou moci seznámit s rozmanitostí a krásou krajových a dalších fazolových odrůd. Fazole tu poslouží pro ukázkové a vzdělávací účely, včetně přednášek a tradičních podzimních zahrádkářských výstav. A třeba to přivede místní pěstitele k tomu, aby se poohlédli více po svém okolí, kde se ještě nějaká původní odrůda možná v okolí pěstuje...

Petr Dostál

FOTO – archiv Gengelu

Keříčkovou rodinnou odrůdu fazole nazvanou Strakatá z Násedlovic budou pěstovat zahrádkáři na jižní Moravě.

Tropická vodní tokozelka

Rostlina tokozelka nadmutá z čeledi modráskovitých pochází z tropické Brazílie. U nás je známa také pod názvem vodní hyacint či u akvaristů pod latinským jménem *Eichhornia*. Je to nebezpečná invazní rostlina, ale z hlediska tvorby biomasy je to snad nejproduktivnější rostlina na zeměkouli. Naše zimní období nepřetržlivá, snad jen někde na Labi, kde se vypoští teplé vody z elektrárny.

Rostlina je žroutem dusíku a dalšího znečištění vody. V červnovém čísle jsem popisoval chov pulců ve venkovním akváriu. Při tropických teplotách začátkem le-

Kvetoucí tokozelka nadmutá (vodní hyacint).

tošního června voda zelenala a byla neprůhledná. Při dodání plovoucí rostlinky tokozelky na hladinu se voda vyčistila a pulci v jejích kořenech vesele rejdí. Ovšem v tropických oblastech tato rostlinka podporuje rozvoj moskytů a dalších parazitů nebezpečných pro člověka. Také je plevelem v rýžových polích a překážkou v lodní dopravě. Lze ji ale zkrmovat domácím zvířatům a její velká schopnost růstu i čištění vody je předmětem výzkumu.

Rostlinu jsem získal z Botanického ústavu v Třeboni koncem května a pro chladné noci jsem ji měl ve kbelíku ve skleníku s rajčaty – a tropická rostlinka vykvetla (viz doprovodné foto). Inu její květ je svým způsobem nádherný. Tato rostlina na jedné straně narušuje biodiverzitu v tropických oblastech, ale zase její úžasná mohutná tvorba biomasy ze znečištěné vody je výzvou pro vytváření nových biotechnologií v souladu s přírodou.

Jan Papáček

Past na komáry

Jak bojovat proti komárům, aby to nikomu neublížilo? Tento jednoduchý způsob lze použít kdykoli a kdekoli. Pokud bydlíte v rodinném domku se zahrádkou blízko rybníka, na chatě a všude tam, kde je hodně komárů, může být toto zařízení velmi užitečné! Funguje to i ve stanu.

Budete potřebovat:

3 dl vody – asi 1 hrneček

1/4 hrnečku hnědého cukru

1 gram kvasnic průhlednou dvoulitrovou PET láhev

Postup:

Přeřízneme láhev na polovinu. Hnědý cukr dáme do horké vody a mícháme do rozpuštění. Sladký roztok necháme vychladnout, a pak jej nalijeme do spodní části láhve. Přidáme kvasnice, které není třeba rozmíchávat. Ty produkují oxid uhličitý, jenž velmi intenzivně láká komáry. Vložíme horní polovinu PET láhve obráceně (hrdlem dolů) do spodní a můžeme pojit izolací páskou, pokud správně nedrží. Hrdlo musí být nad hladinou tekutiny. Spodní část láhve buď omotáme něčím černým, nebo ji prostě obarvíme na černo. Horní část zůstane bílá. Komáři milují odpočinek na tmavém místě, a navíc je silně přitahuje oxid uhličitý! Takových pastí, můžeme rozmístit kolem místa, kde od nich chceme mít pokoj, i několik.

Zdroj: internet

„Raketový“ sporák na zahradě

Během teplých letních dnů lze také ochutnat kouzlo ohně na zahradě k přípravě různých pokrmů. Stačí si v předstihu nasušit různě

né drobné větvičky k topení v raketové peci. Raketový sporák (viz foto 1) má svůj název od toho, že drobný usušený biodpad při spalování hučí jako raketa. Dá se též „raketově“ postavit asi z 30 obyčejných cihel, potom v klidu rozebrat. I v případě právě nepříznivého počasí se dá na raketové peci připravit čaj nebo teplý pokrm přímo na zahradě a nakročit tak vtipně k soběstačnosti v souladu s přírodou. Jedno staré přísloví říká: „Nehledej štěstí na hradě – najdeš jej v zahradě.“ Oheň má v zahradě své místo, umění jeho ovládnutí zušlechtilo člověka a stavbou malé raketové pisky je možno pokračovat v dovednostech našich předků. Fotografie jsou ze semináře Centra ekologické výchovy Cassiopeia České Budějovice.

(jap)

EkOzařada v červenci a srpnu

Dokud se zelenina plně nezapojí a listy nezakryje povrch půdy, do tehdy budeme pečlivě odplevelovat a také prokypřovat půdu, případně mulčovat.

Plevel pak můžeme využít různě. Můžeme jej kompostovat, vhodné rostliny jako léčivku, jiné k podpůrným výluhům nebo použít jako mulč.

Za sucha proléváme kompost vodou, případně močůvkou. U močůvky opatrně jen tolik, kolik je schopen vsáknout.

Zavlažujeme, plejeme, okopáváme, kypříme...

Dle potřeby a možností používáme hnojivé, podpůrné a léčivé postřiky a závlivky z výluhů, či závlasů kopřivy, kostivalu, heřmánku, přesličky cibule...

V červenci začíná na záhonech dozrávat plodová zelenina, proto sklízíme...

Vysazujeme pórek, především vhodné odrůdy pro přezimování. Vyséváme a pěstujeme přísadu pro raně podzimní a podzimní sklizeň a to zejména salát, kedlubny, brokolici, špenát, pekingské zelí, endivii, fenykl, hrách, vodnice, kopr a hlávková čekanka.

Ze začátku měsíce je možno ještě vysazovat kvěťák. Ke konci měsíce začíná vhodné období pro výsev všech typů ředkvi, a také ředkviček a špenátu. Ke konci měsíce sklízíme cibuli ze sazečky, jakmile nať u dvou třetin rostlin sama polehne; podzimní česnek, když se stvoly s palicemi narovnají. Nepalčák sklízíme zpravidla o něco dříve.

Na uvolněném pozemku zaséváme vhodnou plodinu na zelené hnojení. V zahradnictví nepoužíváme brukvovité rostliny. Použijeme vikvovitě (peluška, bob) a jiné – zejména svazku.

Ve sklenících a fóliovnících sklízíme plody teplomilných pěstovaných rostlin. Pokračujeme ve vyvazování rajčat a okurek. Vylamujeme pazochy u rajčat a ke konci měsíce zaštipujeme terminál, aby se mohly lépe vyvinout stávající plody rajčete. Nezapomínejme na řádné větrání.

Záhony s podzimními košťalovinami (včetně ředkviček a ředkvi) chráníme netkanou textilií před dřepčíky a plodomorkou zelnou, jejíž larvy poškozují vegetační vrcholy, takže se netvoří užitkové části pro sklizeň. Také pórek můžeme takto chránit před vrtalkou pórkovou.

Sklízíme bobuloviny a ovoce.

Balkónové květiny a květiny v mobilních nádobách pravidelně zaléváme. Podle potřeby zaléváme i ostatní okrasné rostliny. Můžeme odstraňovat odkvetlá květenství rostlin včetně růží. Podle potřeby vyvazujeme pnoucí rostliny.

Začínáme sušit květy vhodných rostlin do suché vazby.

Jiří Pospíšilík

Semínková knihovna v Příboře

Vloni na podzim proběhlo v Coworkingovém centru v Příboře setkání s panem Petrem Dostálkem z o. p. s. GENGEL. Povídali jsme si o starých krajových odrůdách zeleniny, vyměňovali semínka i zkušenosti a diskutovali o širších souvislostech semenaření.

Petr Dostálek při přednášce.

FOTO – Stanislava Slovákova

Semenaření bylo dříve běžnou součástí života našich předků a bylo také obvyklé se o semena či sazenice podělit.

V současnosti jsme závislí na semenářských korporacích, které nabízejí větší nou hybridní odrůdy, jenž jsou k semenaření nevhodné a nákup osiva je rok od roku dražší. Mnoho lidí má za to, že vypěstování vlastního osiva je záležitostí odborníků, nic pro běžného zahrádkáře.

Pěstování vlastních semen nám otevírá nové obzory k poznání hlubších přírodních zákonitostí, obohacuje zahradu o kvetoucí rostliny a přispívá k biodiverzitě. Činí nás do určité míry nezávislí na osivářském trhu. Vlastní osivo bude adaptováno přímo na naše místní podmínky, a pokud při jeho pěstování nepoužíváme pesticidy a umělá

hnojiva, bude v biokvalitě. Můžeme jej proto bez obav použít k naklíčování a obohatit svůj jídelníček hodnotnou potravinou v zimě a předjaří. Semenaření má tedy spoustu výhod a bylo by jen dobře, kdyby se mu věnovalo více nadšenců.

Vynořil se nápad na vytvoření semínkové knihovny, která by fungovala na principu svobodného sdílení. Knihovnu jsme v neokázalé podobě zřídili i v Příboře a její pravidla jsou jednoduchá. Zájemci mohou přijít do našeho Coworkingového centra na náměstí Sigmunda Freuda, zdarma si vybrat semena, o která mají zájem, a případně část osiva vrátit na konci sezóny zpět. Není to ale podmínka, počítáme s tím, že závazek vrácení osiva může někoho odradit od pěstování. Lidé mohou také věnovat

Začátky semínkové knihovny.

FOTO – Marta Švajdová

semena, kterých mají nadbytek, nebo nemají čas na jejich vysetí, aby se z nich mohl těšit někdo jiný.

Zájemci o sdílení osiva a semínkaření se mohou vzdělávat na těchto internetových stránkách: <http://gengel.cz/> a <https://seminkovny.wordpress.com/>

Marta Švajdová, pěstitelka z Příbora, zařazená do seznamu uchovatelů Gengel, o.p.s.